

जाहिरातींचे दर.

सालील पत्त्यावर चौकशी

करावी

व्यवस्थापक, अर्थ,

'दुर्गाधिवास', पुणे २

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु ४

(टपाल हशिल माफ)

किरकोळ अकास

एक आणा

अर्थ

'अर्थ एव प्रधान' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख २७ जानेवारी, १९३७.

अंक ४

वेस्टर्न इंडिया

लाइफ इन्शुरन्स कंपनी लि.

स्थापना स. १९१३. मुख्य कचेरी—सातारा.

संपूर्ण स्वदेशी, अत्यंत सुदृढ, माफक हप्त्याची
पहिली व पहिल्या प्रतीची महाराष्ट्रीय
विमासंस्था

बोनस	{	हयातीतील	रु. ६०
त्रैवार्षिक		हयातीनंतरचे	रु. ७५
दरहजारी			

१९३५ मधील नवे काम ५१,३०,०४२ रु.

एकूण चालू काम २,७०,००,००० रु अधिक

एकूण जिंदगी ७१,७१,०९३ रु.

लाइफ फंड ६०,४२,८७३ रु.

एजन्सी व इतर माहितीसाठी पत्रव्यवहार करा

पुणेकरांची सोय

घरपोंच

पुण्यात बनविलेल्या सिगारेट्स

दर शेकडा

डेकन रेड. डेकन गोल्ड फ्लेक ओरायन मॅग्नम

३ आणे ७ आणे १ रुपया

ओढण्यास फारच उत्तम आहेत. अनुभव घ्या !

डेकन टोबॅको वर्क्स. पुणे ४.

—स्टॉकिस्ट—

शा प्रेमचंद कीलाचंद

तंबाखू आळी, पुणे

The Co-operators' Book Depot.

9, BAKEHOUSE LANE,
FORT, BOMBAY.

The Only Book Depot of its Kind in India.

Specialising in

Books on Economics, Co-operation, Bank-
ing and Finance, Accountancy and Auditing,
Commerce, Business Organisation, Rural
Reconstruction and allied SubjectsBooks on all Subjects and of all Publishers
in India, England and America are readily
supplied at the published Prices

आपल्या अज्ञात माती कां कालवितां ?

स्वयंपाकात वापरण्याचे सर्व जिनस निवडून साफ करून
घेता मग माठच तेवढे घाणेरडे कां वापरतां ?

आजच

‘सोलर मिठा’ची

आपल्या
वाण्या कडे
मागणी करा

आपले वाण्याजवळ नसल्यास आम्हाला लिहा.

Uran Salt Works, 583 Chira Bazar, Bombay 2

K. K. & Co.

Photographic Dealers

POONA

संजीवन हेअर टॉनिक

दारुणा, केंस गळणे व टकल

ह्यावर अनुभविक उपाय

संजीवन मॅन्युफॅक्चरिंग कं, अहमदाबाद

विविध माहिती

मोटार व्हेइकल्स कमिटीपुढे मराठा चेंबरची साक्ष

मोटारीच्या वाढत्या वहातुकीमुळे होत असलेल्या अपघातास आळा बसून उतारूच्या हिताचे संरक्षण व्हावे, ह्याकरिता सदरहू प्रश्नाची चौकशी करून सूचना करण्यासाठी नेमण्यात आलेल्या कमिटीपुढे साक्ष देण्याकरिता मराठा चेंबरतर्फे कार्याध्यक्ष, प्रो. वा. गो. काळे, व चिटणीस, श्री. आ. रा. भट, ह्यास मंगळवार, ता. २६ रोजी बोलावण्यात आले होते. चेंबरने आपले म्हणणे कमिटीस लेखी आधी कळवलेले आहेच.

शेकडा ३३ राष्ट्रांनी राष्ट्रसंघाची वर्गणी दिली नाही

राष्ट्रसंघाच्या एकूण ५८ सभासद-राष्ट्रांपैकी १९ राष्ट्रांनी आपल्या १९३६ सालच्या वर्गणीची एक पै देखील राष्ट्रसंघास दिलेली नाही

भंडारदरा येथील धरण

प्रवरा नदीवरील भंडारदराच्या बुइल्सिन डॅम २८२ फूट उंच असून त्याची लांबी १,६०० फूट आहे. धरणामध्ये १२०० कोटि घनफूट पाणी राहू शकते. बांधकामास १९११ साली सुरवात झाली व ते १९२६ साली पूर्ण झाले

सोलापूर गिरणीचे नवे मॅनेजिंग एजंट्स

सोलापूर स्पिनिंग अँड वीव्हिंग कंपनीने आपल्या पहिल्या मॅनेजिंग एजंटचे जागी मेसर्स मुरारका आणि कंपनी ह्यास नेमले आहे. नव्या एजंटानी आपली नेमणूक होईल ह्या अपेक्षेने कंपनीस ९ लक्ष रुपये कर्जाक दिले असून, तिला सद्यतेत भाडवळ पुरविण्याकरिता आणखी ५ लक्ष रुपये देण्याचे कबूल केले आहे. कंपनी चालविण्यास पुढे येणाऱ्या एजंटपैकी मुरारका आणि कंपनी ह्यांच्याच अटी सर्वात ज्यास्त अनुकूल होत्या

रस्त्यांतले भयकर अपघात

गेल्या सहा वर्षांत ग्रेटब्रिटनमध्ये रस्त्यात झालेल्या अपघातांमुळे चाळीस हजारांच्यावर माणसे मृत्युमुखी पडली आणि सुमारे तेरा लक्ष जायबंदी झाली.

केट्टा धरणीकंपांतून वांचलेली मालमत्ता

केट्टा येथील धरणीकंपात जमीनदोस्त झालेल्या इमारतीतला, डिसेंबर १९३६ अखेर, ५८३ लक्ष रुपये किंमतीचा माल उकरून काढून त्याच्या मालकाच्या स्वाधीन करण्यात आला.

स्पेनमधील यादवीत भाग घेणारे परदेशीय लोक

स्पेनमधील अतस्थ यादवीमध्ये सरकारचे बाजूने ४० हजार व जनरल फ्रॅंकोचे बाजूने ३२ हजार मिळून सुमारे ७२ हजार परदेशी लोक भाग घेत आहेत असा अंदाज आहे. जनरल फ्रॅंकोच्या ह्या सहायकांपैकी १२ हजार जर्मन व २० हजार इटालियन आहेत

ब्रिटिश पोस्टल सेव्हिज बँकांतल्या ठेवी

गेल्या वर्ष अखेरचा ब्रिटिश पोस्टल सेव्हिज बँकातील ठेवींचा आकडा ७५६ कोटि रुपये इतका होता. पर्वीच्या वर्षांपेक्षा ५६ कोटींनी हा आकडा मोठा आहे.

इराणशी वाटाघाट करण्याकरिता जर्मन शिष्टमंडळ

“आम्हास तुमची कपास चा, आम्ही तिचेवद्दल तुम्हांस यंत्रे पाठवितो व तुमच्या स्पर्णीतून सनिज द्रव्ये काढण्यास सहाय्य करतो,” अशा अर्थाची वाटाघाट करण्याकरिता एक जर्मन मंडळ इराणकडे रवाना झाले आहे.

हजामतीचे आकडे व आकड्यांची हजामत

दररोज दाढी करणारा मनुष्य ४८ चौरस इंचांच्या क्षेत्रावर वस्त्रा फिरवतो. ह्या क्षेत्रात २५ हजार केसांचे पीक असते. ह्यांपैकी प्रत्येक केस प्रतिदिनी एकशेभरांश इंच वाढतो. म्हणजे, प्रत्येकाच्या केसाची वाढ एकूण २५० इंच लांबीची होते. ग्रेट ब्रिटनमध्ये दीड कोटि लोक दररोज दाढी करतात असे मानले तर १२५ एकराच्या केसांच्या रानात प्रतिदिनी ५० हजार मैल लांबीचे पीक काढण्यात येते असा हिशेब होतो. मुंबई टाइम्सच्या लंडन येथील प्रतिनिधीने वरील आकडे दिले आहेत.

हिंदुस्थान सरकारचे फडनवीस रजेवर जाणार

हिंदुस्थान सरकारचे फडनवीस, सर जेम्स ग्रिग, हे २४ एप्रिलपासून ४ महिने रजेवर स्वदेशी जाणार आहेत.

ट्रेझरी विलांवर १ रु. १ आणा व्याजाचा दर

ता. १९ जानेवारी रोजी १ कोटि रुपयांची ३ महिने मुदतीची ट्रेझरी बिले स्वीकारण्यात आली, त्यावर सरासरी व्याजाचा दर १ रु. १ आ. पडला.

पूना सक्व्युलेटिंग लायब्ररी

वरील लायब्ररीने ह्या महिन्यापासून “श्रीकृष्ण-निवास” मधील प्रशस्त जागेत स्थलांतर केले आहे ही जागा लायब्ररीच्या पहिल्या जागेसमोरच आहे.

विलायतंत नागपुरी संत्री

नागपुरी संज्ञ्याची हिंदुस्थानभर प्रसिद्धी आहे. रत्नागिरीच्या आख्याप्रमाणे ही फळे विलायतंत पाठवून विकता आली तर एका स्वदेशी घद्याचा उत्कर्ष होण्यास संधी मिळेल. गेल्या वर्षी कांहीं नागपुरी संत्री इंग्लंड व फ्रान्स इकडे पाठवण्यात आली होती आणि हा व्यवहार यशस्वी झाला. इंग्लंडमध्ये कॅन्डेन येथील संशोधन सस्थेमध्ये सध्या नागपुरी संत्री टिकवण्याबाबत प्रयोग चालू आहेत आणि ते काम मध्यप्रतांतले एक विद्यार्थी, श्री. वैद्य, ह्याचेकडे सोंपविण्यात आले आहे. ह्या प्रयोगास यश आल्यास नागपुरी संत्राची निर्गत पद्धतशीर रीतीने मोठ्या प्रमाणांत होऊन हिंदी फळाच्या घद्यास उच्चेजन मिळेल.

वसई येथे टेलिफोनची सोय

वसई येथील व्यापाऱ्याचे सोईकरता त्या गांवामध्ये ऑटोमॅटिक टेलिफोनची व्यवस्था करण्याचे ठरले असून, त्याप्रीत्यर्थ असे-ब्लिच्या स्टॅटिंग फायनॅन्स कमिटीने २५ हजार रुपये मंजूर केले आहेत. वसई व मुंबई ह्यांचे दरम्यान टेलिफोनची व्यवस्था असावी, ही कित्येक दिवसाची मागणी आता फलद्रूप होत आहे.

पुणे व कोल्हापूर टेलिफोनने जोडले जाणार

पुणे व कोल्हापूर ह्या विभागातील टेलिफोनची वाण दूर करण्याचे ठरले असून त्याप्रीत्यर्थ १ लक्ष रुपये मंजूर झाले आहेत.

फेडरल कोर्टाकरिता नवी इमारत

हिंदुस्थानच्या नव्या राज्यघटनेमधील संयुक्त-फेडरल-कोर्टाची इमारत नव्या दिल्लीमध्ये बांधण्यांत येणार असून तिला अदाजे तान लक्ष रुपये खर्च येईल.

मुंबई बदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत

	रुपये किंमत
१०-१-३७ ते १६-१-३७	५८,७९,८८२
१७-२-३७ ते २३-१-३७	४१,०६,१४३
२१-९-३१ ते २३-१-३७	२,९२,०२,३५,६७९

अनुक्रमणिका

	पृष्ठ		पृष्ठ
१ विविध माहिती	३८	रोहणासंबंधातील विमा—	
२ रिझर्व्ह बँक आणि शेतीचा धंदा	३९	मुंबई शहरातील मोटारीचे अपघात	
३ बाजारभावाची चढती - कमान	४०	६ झारापकर टेलरिंग कॉलेज	४३
४ ब्रिटिश हिंदुस्थानातील इ-रिपतळें व त्यांमधील रोगी	४०	७ नोकराच्या मर्यादातिक्रमा-बद्दल मालकावरील जबाबदारी	४३
५ स्फुट विचार	४१	८ मीठ आणि समुद्र	४४
यजेटें जवळ आर्ली-स्टॉक एक्सचेंज आणि मराठा वेव-चित्रपटांच्या धंद्याची प्रगती—मोटार गाड्या व दुसापतीचा विमा-राज्या-		९ औषधांची आयात	४५
		१० निवडक बाजारभाव	४५
		११ गैरसावधपणाचें पाचशित	४६
		१२ शतायु ब्रिटिश बँक	४६

अर्थ

बुधवार, ता. २७ जानेवारी, १९३७

रिझर्व्ह बँक आणि शेतीचा धंदा

(२)

दुहेरी मर्यादा

प्रस्तुत लेखमालेत रिझर्व्ह बँकेने हिंदुस्थान सरकारास जा रिपोर्टे सादर केला आहे त्याचा पृथक्करणपूर्वक सारांश देऊन त्यांतील मुख्य मुद्यांचें विवेचन करण्याचा आमचा विचार आहे. रिपोर्टाच्या पहिल्या प्रकरणात प्रस्तावनात्मक मजकूर आहे. त्यात असे म्हटलें आहे की, रिझर्व्ह बँक अस्तित्वात येण्यापूर्वीच हिंदुस्थान सरकारने मि. डार्लिंग ह्याची नेमणूक करून सहकारी संस्था व सावकार आज शेतीच्या धंद्यास भांडवल पुरवित आहेत, त्याच्यामार्फत रिझर्व्ह बँकेस शेतकरी वर्गास कशी मदत करता येईल ह्याविषयी चौकशी व सूचना करण्याच्या कामावर नेमलें होतें. व्यापारी बँका व सराफ लोक ह्याच्या धंद्याबाबत माहिती मिळवण्यास पुरेसा वेळ त्यास मिळाला नाही तरी मि. डार्लिंग ह्याचा रिपोर्ट आपणांस उपयोगी पडला असे सांगून त्यातली माहिती गुप्त स्वरूपाची असल्याने ती आपण प्रत्यक्ष उद्धृत केलेली नाही असा शेरा रिझर्व्ह बँकेने मारला आहे सराफ व सावकार ह्यास रिझर्व्ह बँकेच्या कक्षेत कसे आणता येईल ह्याबाबतची माहिती जिल्हाधिकाऱ्याच्या करवी जमा करून तिच्या आधारावर आपला स्वतःचा अभिप्राय व्यक्त करण्याविषयी हिंदुस्थान सरकारामार्फत रिझर्व्ह बँकेने प्रांतिक सरकारांस विनंति केली. सराफ व सावकार स्वतः धंदेवाले म्हणून रजिस्टर करून घेण्यास तयार होतलें किंवा नाही आणि आपल्या व्यवहारांचे हिशेब ठराविक पद्धतीने ठेवण्याची त्यांची तयारी आहे किंवा कसे ह्या प्रश्नांवर विशेषकरून जरूर ती माहिती पुरवावी, असे प्रांतिक सरकारास कळवण्यात आलें. ह्या रीतीची चौकशी करण्यात कांहीं हशील नाही आणि शेतकऱ्यांच्या कर्जाबाबत प्रचलित झालेल्या कायद्यांचा परिणाम काय होतो हें पाहूनच आपलें मत व्यक्त करणें बरें, अशी उत्तरे बहुतेक प्रांतिक सरकारांकडून

रिझर्व्ह बँकेस गेल्यामुळे पुढील विधायक कार्याचा ग्रथ येथच आटोपला. प्रांतिक सरकारांचे अभिप्राय हातीं येईतोपर्यंत अगोदरच उपलब्ध असलेल्या माहितीच्या आधारावर, पुढें सोडवावयाच्या मुख्य प्रश्नासंबंधाचे आपले प्रास्ताविक विचार एकत्र करून माढावयाचें रिझर्व्ह बँकेने ठराविलें आणि प्रस्तुत रिपोर्ट लिहून प्रसिद्ध केला.

आपल्या रिपोर्टांत नवीन असे काहींच नाही, कमिशन व कमिटीच्या ह्यांनी पूर्वीच प्रसिद्ध केलेले आणि प्रांतिक सरकारांनी विचारात घेतलेले अभिप्राय ह्यांचाच पुनरुच्चार आपण करीत आहो आणि ह्या सकलनाचा ज्यास्त चौकशी व चर्चा ह्यांस उपयोग होईल असे रिझर्व्ह बँकेच्या रिपोर्टांत स्वच्छ म्हटलें आहे वेळ व पैसा ह्याचा खच होऊन बँकेक कमिटीच्यांनी शिफारसी करून सहा वर्षे लोटली असतां रिझर्व्ह बँकेस स्वतःच्या दृष्टीने आवश्यक व इष्ट असलेल्या विधायक सूचना व योजना पढें माढतां येऊं नयेत आणि प्रांतिक सरकारांसहि आणखी कालक्षेपाची जरूर भासावी हें आश्चर्यकारक आहे. अमूक प्रकारच्या परिस्थितीत व अमूक अटीवर आपणांस विशिष्ट पद्धतीने अपेक्षित कार्य करता येणें शक्य आहे असे रिझर्व्ह बँकेने प्रांतिक सरकारास कळविलें असतें तर सध्याप्रमाणें प्रस्तुत प्रश्नाचा ढाव कुजला नसता आणि त्याचें आणखी एक पाऊल प्रगतीच्या मार्गांत पडलें असतें ह्या दृष्टीने पाहिलें असतां रिझर्व्ह बँकेचा रिपोर्ट निराशाजनक आहे, असे म्हटल्यावाचून गत्यंतर नाही. वर नमूद केलेल्या परिस्थितीत शेती कमिशन, बँकेक कमिटीच्या इत्यादींच्या एखाद्या अभ्यासकानें लिहिलेल्या निबंधाचें स्वरूप ह्या रिपोर्टास आलें असल्यास आश्चर्य नाही “आम्ही नवीन असे काहींच सागत नाही” असें एकादा रिझर्व्ह बँकेने म्हटलें म्हणजे तिच्या लिखाणावर टीका करण्यास अवसरच रहात नाही असें होतें.

रिपोर्टाच्या दुसऱ्या प्रकरणात सर्वसाधारण प्रकारची चर्चा आहे आणि “शेतीच्या धंद्यात लागणारा पैसा” म्हणजे काय ह्याचें प्रथम विवेचन आहे जमीनीतून पिकें काढण्यास लागणारी सामुग्री अशा मर्यादित अर्थानें ह्या शब्दसमुच्चयाचा उपयोग करतां येईल शेतकऱ्यास हरतऱ्हेच्या कामासाठी, म्हणजे बी-बियाणें, बल आउतें, जोड धंदे, कर्जफेड, लग्नकार्यासारखे प्रसंग इत्यादि बाबींकरितां जरूर असलेला पैसा ह्या अर्थानेंहि तो वापरतां येईल शेतीच्या मालाचा उठाव व विक्री ह्यात गुंतणाऱ्या पैशाचाहि ह्या संबंदात अतर्भाव केला पाहिजे आणि असें झालें म्हणजे शेतीच्या गुतागुतीच्या व्यवहारात पैशांच पुरवठा कसा व्हावा लागतो ह्याची कल्पना येईल ह्या तिन्ही दृष्टींनी शेतकरी वर्गाच्या व्यावहारिक जीवनाचा विचार करण्याचा संकल्प सोडून रिपोर्टाच्या लेखकानें विवेचनास प्रारंभ केला आहे. शेतकऱ्याच्या द्रव्यविषयक गरजा भागवण्याच्या व्यवस्थेस दोन प्रकारच्या मर्यादा असतात. ज्या तऱ्हेचा व्यवहार करणाऱ्या संस्था किंवा धंदेवाले शेतकऱ्यास पैसे पुरवतात त्या तऱ्हेची एक मर्यादा असते आणि दुसरी मर्यादा शेतीच्या वैशिष्ट्यातच मूलभूत अशी आहे. ह्या दुहेरी मर्यादेची बरोबर कल्पना न आल्याकारणानें शेतीस लागणारा पैसा कर्जाच्या मार्गानें पुरवतां येईल किंवा हा पैसा कर्जाज पुरवला गेला की शेतकऱ्याच्या सर्व अडचणी संपल्या अशी भ्रामक समजूत अनेक लोकांची असते. शेतकऱ्यास जणूं काय भरपूर कर्ज मिळण्याची सोय नाही

म्हणूनच केवळ तो दुःस्थितीत आहे आणि ही व्यवस्था झाली की शेतीच्या धंद्याचा प्रश्न सुटला! ह्या चुकीच्या समजूतीनें मलत्याच कल्पना लोकांच्या मनात पसरल्या असल्यामुळे वर निर्दिष्ट केलेल्या दुहेरी मर्यादांचे खुलासेवार विवेचन करणे जरूर आहे, ह्या आशयाची प्रस्तुतना रिझर्व्ह बँकेच्या रिपोर्टांच्या दुसऱ्या प्रकरणात आहे कोणत्याहि धंद्यास चालू सर्वांसाठी भाडवळ लागते आणि मोठमोठ्या कारखानदारांसहि ते कर्जाळ घ्यावे लागते ह्यात शंका नाही हें भाडवळ किती मुदतीपुरते लागणार व त्याची परतफेड कशी होणार हें प्रत्येक धंद्याच्या स्वरूपावर व परिस्थितीवर अवलंबून राहाण स्वभाविक आहे. सदरहु परिस्थितीस अनुरूप असाच भाडवळाचा उगम, वापर व परतफेड असणार हेंहि उघड आहे. ह्या दृष्टीनें शेतीच्या धंद्याचे व त्यास लागणाऱ्या भाडवळाच्या पुरवठ्याच्या मामुली व्यवस्थेचे स्वरूप काय आहे, ह्याचा विचार केला पाहिजे, आणि रिपोर्टांच्या प्रस्तुत प्रकरणात ह्याच विचाराचा विस्तार आहे.

बाजारभावांची चढती कमान

शस्त्रास्त्राचे कारखाने व त्यास पोषक असलेले धंदे ह्यामध्ये अनेक देशात सध्या जोराने काम चालले आहे आणि युद्ध उपस्थित होण्याच्या भीतीमुळे चरितार्थास लागणाऱ्या वस्तूंच्या पुरवठ्याची तरतूद करणे त्यांस आवश्यक वाटत आहे. विशिष्ट जातींचा कच्चा व अर्धा-पक्का माल ह्यांस सदरहु कारणांमुळे अधिक मागणी उत्पन्न होऊन त्याचे बाजारभाव चढले आहेत पुढे मालाचा पुरवठा मर्यादित होणार ह्या कल्पनेनें कारखानदार व घाउक व्यापारी आपल्या मालाच्या किंमती चढवीत आहेत. काही कच्चा माल व खाण्याच्या जिनसा ह्याचा व्यवहार व व्यापार सबंध जगाच्या पाठीवर चालतो आणि त्याचे बाजारभावातला चढउतार एकदम सर्व बाजारपेठात अनुभवास येतो हिंदुस्थानांत गेल्या तीन-चार आठवड्यांत कित्येक जिनसांच्या किंमती चढणीस लागलेल्या दिसून येतात ह्याचे कारण वर वर्णिलेली जागतिक घडामोड हें आहे. कच्च्या मालाचे बाजारभाव इंग्लंडमध्ये गेल्या दान महिन्यांत ८-९ टक्क्यांनी चढले आहेत आणि अमेरिकेंतहि तशीच प्रवृत्ति दिसून येत आहे खाण्याचे धान्य, गळिताची धान्ये, तांबे वगैरे धातु, ह्यांच्या किंमती चढल्या असून त्या चढीचा परिणाम इतर बाजारभावावर कमी-अधिक प्रमाणात होणे अपरिहार्य आहे मोठे कारखानदार व घाउक व्यापारी पूर्वीच्या भावाने लाव मुदतीचे सवदे करण्यास तयार नसणे त्याचप्रमाणे सृष्टिक्रम आहे बाजारभावाचे तुलनात्मक आकडे साली दिले आहेत:-

तुलनात्मक बाजारभाव

१९३१ = १००

	इंग्लंड	इंग्लंड	अमेरिका	फ्रान्स
१९३६	(एकूण भाव) (कच्चा माल)			
सप्टें. ३०	१२१	१४४	१२१	९६
ऑक्टो. २८	१२३	१४५	१२२	१०२
नोव्हें. ११	१२५	१४८	१२३	१०५
नोव्हें. २५	१२६	१५०	१२४	१०७
डिसें. ९	१२८	१५७	१२५	१०९
डिसें. ३०	१३१	१६३	१२७	११२

केवळ ग्रेटब्रिटनमध्ये चलती कशी झाली आहे, हें सालच्या तुलनात्मक आकड्यांवरून समजून घेईल:-

ब्रिटिश बाजारभाव

१९२७ = १००

नोव्हें. २५ डिसें. ९ डिसें. ३०

१९३६ १९३६ १९३६

	१९२७	१९३६	१९३६
धान्य व मास	८१	८३	८६
खाण्याचे इतर पदार्थ	६४	६५	६५
सूत व कापड	६६	६६	६७
धातू	९०	९२	९५
इतर जिनस	७८	७९	८१
एकूण	७६	७७	७९

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील इस्पितळे व त्यांमधील रोगी

(१९३४ चा ताजा अहवाल)

ब्रिटिश हिंदुस्थानांत १९३४ अखेर इंग्रजी पद्धतीनें औषधोपचार करणाऱ्या एकूण ६,५९७ इस्पितळे व दवाखाने ह्या संस्थापैकी १,३५६ मद्रास इलाख्यात, १,३१० बंगालमध्ये व मुंबईत फक्त ६८६ होत्या प्रत्येक संस्थेनें सरासरीनें ४१,८०० लोकांस औषधपाणी दिले.

ह्या संस्थापैकी शेंकडा ७९ सरकारी अगर निमसरकारी होत्या. फक्त ५४५ संस्थांचा खच खाजगी वर्गणीतून चालत असे. खेड्यापाड्यातून औषधपाण्याची व्यवस्था अत्यंत असमाधानकारक आहे.

सर्व तऱ्हेच्या इस्पितळांत व दवाखान्यात मिळून ७२,००० रोग्यांस ठेवून घेऊन औषधोपचार करण्याची सोय आहे अहवालाचे साली एकूण ७३ कोटी रोग्यांस औषध दिले गेले, त्यापैकी ४३ कोटी पुरुष होते ह्यावरून, स्त्रियांमध्ये आरोग्य जास्त प्रमाणांत आढळून येते, असा मात्र निष्कर्ष निघत नाही स्त्रियांची इस्पितळातून पुरेशी सोय नाही व त्या औषधपाण्यासाठी घराबाहेर सहसा पडत नाहीत हे स्त्री-रोगी अल्प प्रमाणांत असण्याचे कारण आहे.

सरकारकडून व स्थानिक संस्थांकडून मिळून इस्पितळांस ४३ कोटी रुपये ग्रेट मिळाली एकूण खर्चापैकी ९६ लक्ष रु. डॉक्टरांच्या पगारात गेले, ३६३ लक्ष रुपये परिचारिकांस दिले गेले, ३०३ लक्ष रु. अन्नखर्च आला व ४९ लक्ष रुपयांची औषधे लागली

१९३४ साली सर्व इस्पितळांत मिळून ३,६९७ परिचारिका कामावर होत्या ह्यापैकी ३,४८६ नीं शहरात व २११ नीं खेडेगावात काम केले खेडेगावात शुश्रूषेची अद्याप समाधानकारक व्यवस्था झालेली नाही

१९ वेड्यांच्या इस्पितळांत, १०३ हजार पुरुष व ३ हजार स्त्रिया मिळून १३३ हजार लोक होते ही इस्पितळे चालविण्यास ३५ लक्ष रुपये खर्च आला. १९३१ च्या खानेसुमारीप्रमाणे ब्रिटिश हिंदुस्थानातील वेड्यांची संख्या ९८,००० आहे.

ब्रिटिश हिंदुस्थानातील १० वैद्यकीय कॉलेजापैकी बंगाल, मुंबई व मद्रास ह्यांच्या वाड्यास प्रत्येकी २ कॉलेजे येतात. वैद्यकीय शाळांची संख्या २८ असून त्यापैकी मुंबई इलाख्यांत ५ आहेत

स्फुट विचार

बजेटें जवळ आलीं !

दर वर्षी फेब्रुआरी-मार्च महिन्यांत मध्यवर्ती व प्रातिक सर-काराच्या बजेटाचें स्वरूप हा तर्क-वितर्काचा विषय होऊन बसतो. चालू वर्षीत झालेली सरकारी तिजोरीची आवक-जावक, आर्थिक परिस्थितीमुळे खर्चाबाबत उत्पन्न झालेल्या व होणाऱ्या गरजा, इत्यादि बाबींवरून फडनवीसाचें बजेट कसे होणार ह्याची कल्पना करण्यांत येते. उत्पन्नासंबंधाची सरकारची स्थिति अनु-कूल नसेल आणि ज्या एकूण आर्थिक घडामोडींवर ती अवलंबून असणें अपरिहार्य आहे, त्या प्रतिकूल दिशेने चालल्या असतील तर उत्पन्न-खर्चाची तोंडमिळवणी होण्यासाठी जुने कर वाढवणे किंवा नवीन कर बसवणे ह्या मार्गाचा अवलंब फडनवीसास करावा लागतो. कर देणारी जनता आपल्यावरचा सरकारी देण्याचा भार काहीं कमी होईल का ह्याची काळजी वहात असते तर धंदेवाले व व्यापारी लोक आपल्या व्यवसायावर येत्या बजेटाचा कसा परिणाम होणें सभवनीय आहे, ह्याचा विचार करित असतात. बजेटाचें स्वरूप हेरून आपल्या व्यवसायाच्या घोरणास वळण लावण्याचा यत्न कित्येक धंदेवाले करतात. ह्या रीतीनें राष्ट्रीय व प्रातिक बजेटाचे परिणाम दूरगामी होत असल्यानें त्याविषयी सार्वत्रिक कुतूहल असणें स्वाभाविक आहे. सहरदु बाबतींत तर्क लढवून व्यवहार करणें हें अनेक वेळा जुगार खेळण्यासारखें असतें आणि बजेटाच्या प्रतिकूल परिणामाचा विमा उतरण्याच्या पद्धतीचा अवलंब करण्याचीहि प्रथा पाश्चात्य देशात पडलेली आढळते. हिडुस्थान सरकारास चालू सालीं जकातीचें उत्पन्न अपेक्षेच्या मानानें कमी येणार हें सत्संबंधाचे प्रसिद्ध झालेले आकडे सागत आहेत. रेलवेजची आवक अंदाजापेक्षा बरी आहे व चांदीच्या आयातीनें सरकारला हात दिला आहे, पण कस्टम्समध्ये एकूण दीड कोटि रुपयाची खोटा येईल असें दिसतें नवीन प्रातिक राज्यघटनेची अंमलबजावणी येत्या एप्रिलपासून व्हावयाची आहे, तिच्या जादा खर्चाचा ताण मध्यवर्ती तिजोरी-वर पडावयाचा आहे. ह्यासाठी हिंदी फडनवीसांनीं मागील वाढा-व्यांतून दोन अडीच कोटि रुपये बाजूस काढून ठेवले असले तरी येत्या बजेटात उत्पन्न-खर्चाची तोंडमिळवणी करण त्यांस अत्रघड जाईल असा रंग आहे. पाऊसपाण्याच्या प्रतिकूल परिस्थितीमुळे मुबई इलाख्याच्या बजेटात तूट येण्याची भीति आहे आणि नवीन राज्यघटनेच्या अमदातीत प्रधानमंडळावर ह्यासंबंधात अवघड जबाबदारी येऊन पडणार आहे.

स्टॉक एक्सचेंज आणि मराठा चेंबर

मुबईच्या रोखेबाजाराच्या पद्धतींत अवश्यक असलेल्या सुधारणाबाबत येथील मराठा चेंबरनें आपला अभिप्राय त्यासंबंधात चौकशी करण्यासाठी नेमलेल्या कमिटीस सादर केला आहे. महाराष्ट्रातील व्यापारी व सहकारी बँका, विमामंडळ्या, सार्व-जनिक संस्था व व्यक्ती ह्यांचेमध्ये कर्जरोखे व भाग ह्यात पैसे गुंतवण्याची सवय वाढत असून मुंबईच्या रोखेबाजारांत भर-साट चढउतार न होता व्यवस्थित रीतीनें काम चालवें अशी त्या सर्वांची इच्छा आहे. तीस अनुसरून चेंबरनें काहीं ठळक मुद्यासंबंधानें विधायक सूचना केल्या आहेत. वायद्याच्या व्यवहारांमुळे रोख्याच्या भावात स्थिरता उत्पन्न होण्यास सहाय होतें हें तच्च चेंबरला मान्य असून वायद्याची मुदत एक महि-

न्याचे ऐवजी पधरावडा असावी. असें तिनें सुचविलें आहे. काहीं दलाल स्वतःचाच धंदा करतात हें चागलें नाहीं, त्याचे प्रत्येकीं उराविक दुय्यम दलाल निश्चित असावे व ह्यानीं एकाच दलालास चिकटून राहवें, म्हणजे अत्राच्या सत्ता व्यवहार होणार नाहींत असें चेंबरनें म्हटलें आहे. दलालाच्या मुबईबाहेरील एजंट्हास मुबईमधील दुय्यम दलालासारखेंच समजण्यात यावें अशीहि तिची शिफारस आहे. आणीबाणीच्या प्रसर्गां उपयोगात आणा वयाचे नियंत्रणाचे अधिकार स्टॉक एक्सचेंजच्या नियामक मंड-ळास असले पाहिजेत आणि त्याबद्दलचे नियम अमलात यावेत, ह्या नियामक मंडळात व्यापारी व सहकारी बँका, विमामंडळ्या वगैरेचे चार प्रनिनिधी घ्यावे आणि प्रातिक कायदेमंडळानें निवड-लेले प्रतिनिधी घेण्याचें प्रयोजन नाहीं असा अभिप्राय चेंबरनें व्यक्त केला आहे. दलालांनीं दुसऱ्या एक्सचेंजमध्ये धंदा करूं नये आणि त्याच्या दलालीचे दर निश्चित केले जाऊन गिन्हाइ-काशीं होणाऱ्या कराराच्या पत्रकात दलाली स्पष्टपणानें नमूद झाली पाहिजे असा चेंबरचा आग्रह आहे. स्टॉक एक्सचेंजच्या व्यवहारास जुगारीचें स्वरूप प्राप्त होऊन आणीबाणीचे व भयकर नुकसानीचे प्रसंग उद्भवतात, ते कडक नियम केले तरी सर्वस्वी बद्द झाले नाहींत, तरी त्या योगानें जुगारी वृत्तीस काहीं तरी आळा बसेल. असें म्हणून पैसे गुंतवणाऱ्या जनतेस आपल्या हिताचें योग्य रक्षण होण्याची मागणी करण्याचा हक्क आहे असें तिनें प्रतिपादलें आहे.

चित्रपटांच्या धंद्याची प्रगति

सिनेमाच्या धंद्याची आर्थिक यशस्विता चित्रपटाच्या संपादन-अवलंबून असते. चित्रपट पहाण्यास जाणाराची सख्या लहान-मोठी असेल त्या मानानें सिनेमामालकास आणि चित्रपट बनव-णारास फायदा होणार हें उघड आहे. अमेरिकेनें सिनेमाच्या धंद्यात अपूर्व यश मिळविलें आहे, ह्याचें कारण चित्रपट दाखव-ण्याची ठिकाणे व त्याचीं गिन्हाइकें ह्याची प्रचंड सख्या हें आहे. हे चित्रपट अमेरिकेच्या बाहेर जातात हें खरें असलें तरी प्रत्यक्ष अमेरिकेमध्येच सिनेमाचे चहाते व त्याच्या सोयी ह्याचे बाबतींत परिस्थिति अत्यंत अनुकूल अशी आहे. ब्रिटिश चित्रपटास स्थानिक गिन्हाइक त्या मानानें मर्यादित आहे, ह्यामुळे त्याच्या बनावटीवर अमेरिकेप्रमाणें वाटेल तसा खर्च करणें परवडत नाहीं आणि ते चित्रपट विशेष आकर्षक असे होत नाहींत. अमेरिकेंत १४,५०० सिनेमागृहे असून त्यामध्ये १ कोटि प्रेक्षक बसण्याची सोय आहे. ग्रेट ब्रिटनमध्ये ४,३०० सिनेमागृहे आहेत, आणि त्यांत फक्त ३८,७२,००० माणसें बसू शकतात. मूकपटाचे जागी बोलपट आल्यापासून ब्रिटिश धंद्याचे मार्गांत आधिक्य अढचण उपस्थित झाली आहे. भाषेची अढचण हिंदुस्थानांत कशी भासते हें प्रसिद्ध आहे. ब्रिटिश सिनेमागृहात तद्देशीय बनावटीचे चित्रपट विशिष्ट प्रमाणांत दाखवलेच पाहिजेत अशी कायद्याची सक्ती आहे, तिच्या मुळाशीं स्वदेशी धंद्यास उत्तेजन देणें हाच मुख्य हेतु आहे. परदेशी चित्रपटाची सख्या मर्यादित करून देशी चित्रपटास परस्पर सहाय करण्याचें धोरण चालू ठेवण्याचें ब्रिटिश सरकारनें ठरविलें आहे. हिंदी चित्रपटाच्या धंद्याची प्रगति व्हावी ह्यासाठी विशेष प्रयत्न कसे अवश्यक आहेत, हें ब्रिटिश घोरणाच्या उदाहरणावरून ध्यानात येण्या-सारखें आहे. चित्रपटात सर्वांगीण सुधारणा व्हावी ह्याविषयी इंग्लंडमध्ये काळजी घेण्यात येत असून कायद्याची पद्धत त्याच तत्त्वावर दिली जात आहे. हिंदी स्वदेशी चित्रपटाच्या धंद्याचा उत्कर्ष ह्याच मार्गानें होणें इष्ट आहे.

मोटारगाड्या व दुखापतीचा विमा

अलीकडे मोटार लॉन्ग्याची वहातुक वाढत्या प्रमाणावर चालू झाल्यामुळे अपघातांस आळा बसण्यासाठी काही उपाय-योजना अमलात आणणे अत्यंत आवश्यक आहे की काय ह्या प्रश्नाची चौकशी एका कमिटीमार्फत होत आहे आणि त्यासंबंधात साक्षी घेतल्या जात आहेत. मोटारगाड्या चांगल्या स्थितीत रहाव्या, त्या हांकणारे लोक लायक व कार्यक्षम असावे, रस्त्यांत होणाऱ्या अपघातांबद्दल उतारू व रस्त्याने जाणारी जनता ह्यास नुकसानभरपाईची सोय करून दिलेली असावी, इत्यादि मुद्दे चालू चौकशीत उत्पन्न झाले आहेत. धंद्याच्या मोटार लॉन्ग्यांच्या बाबतीत जी निबंधने आहेत व घालण्यांत येतील ती साजगी मोटार-मालकांवरहि घातली जावी किंवा नाही, विम्याची रकम काय असावी, ह्या संबंधांतल्या विमा मंडळांच्याची व्यवस्था कोणत्या प्रकारची असावी, इत्यादि प्रश्नांचाहि विचार कमिटीस करावयाचा असल्याने त्याविषयीचे धंद्याच्या व सामान्य जनतेचे मत व्यक्त करण्यांत येत आहे येथील गोसले स्कूल ऑफ पॉलिटिक्स व एकोनॉमिक्सचे सचालक, मि गाडगीळ, ह्यांनी मार्गें स्वतः गोळा केलेल्या माहितीच्या आधारावर कमिटीपुढे साक्ष देऊन कित्येक महत्त्वाच्या सूचना केल्या, आहेत. त्याचप्रमाणे, येथील मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रीजने लॉरी मालकांच्या सभा भरवून त्यांच्याशी चर्चा केली आणि त्यांचे मत आजमावून त्यांच्या आधारावर आपला अभिप्राय कमिटीस सादर केला आहे. जनतेची सुरक्षितता, लॉरीवाल्यांच्या धंद्याचे, सामान्य लोकांचे आणि साजगी मोटारगाड्यांच्या मालकांचे हितसंबंध इत्यादि प्रश्न चालू चौकशीमध्ये येत असल्याने तिच्या बाबतीत सर्वांनी काळजीपूर्वक लक्ष घालणे अगत्याचे झाले आहे सर्व बाजूंची प्रत्येक स्पष्टपणे कमिटीपुढे आल्यावाचून घोजलेले कायदेकानू समाधानकारक व्हावयाचे नाहीत, हे कोणीहि विसरता कामा नये.

राज्यारोहणासंबंधातील विमा

बादशहांच्या राज्यारोहणाबाबतच्या जोखमीसंबंधी विमे उतरण्यांत आले, त्याबद्दल विमाकंपन्यांवरील जबाबदारी विमा पत्रकांतील अटींवर अवलंबून राहिल, हे उघड आहे. "आठवे एडवर्ड ह्यांचे राज्यारोहण" असा स्पष्टपणे उल्लेख केलेल्या पॉलिसीविषयी शंकाच रहात नाही तथापि केवळ राज्यारोहण असाच उल्लेख असल्यास मात्र घोट्याचा होण्याचा संभव आहे राज्यारोहण पुढे टकलले जाण्याचे प्रसंगाबाबतच फक्त विमा उतरलेला असेल व सहाय्या जॉर्ज बादशहाचा ठरल्याप्रमाणे मेच्या १२ व्या तारखेस राज्यारोहण समारंभ झाला, तर विमा कंपन्यांस नुकसान घेण्याचे कारण नाही. नुकसान आल्यास विशिष्ट रकम देणारे करार करणाऱ्याच बहुतेक पॉलिसी आहेत, तर काहीं पॉलिसी केवळ झालेले नुकसान देण्यास बाधलेल्या आहेत

मुंबई शहरातील मोटारोंचे अपघात

मुंबई शहरामध्ये एकूण १०,५०० मोटारगाड्या असून, त्यापैकी ९,४०० खासगी मालकीच्या आहेत टॅक्सींची संख्या ९१० असून बसेस १११, मालाची वहातुक करणाऱ्या मोट्या गाड्या ९०० आणि भाड्याच्या लॉन्ग्या ७९ आहेत. १९३५ साली प्राणघातक असे ८६ अपघात झाले होते; १९३६ साली ही संख्या ११२ भरली. ह्यापैकी ६४ अपघात खासगी गाड्यांमुळे झाले, ७ अपघातास टॅक्सी कारणीभूत झाल्या, बसेसच्या बद्दी ९ इसम पडले आणि लॉन्ग्यांसाठी ३२ लोक सांपडले अपघातांत जखमी झालेल्यांस मोटार मालकांनी नुकसानभरपाई दिल्याची उदाहरणे फारशी आढळली नाहीत.

Fergusson College Rd. Poona 4 Phone No.513.

DECCAN TALKIES

"One Night of Love"

Starring—GRACE MOORE

From Wed 27th to Fri. 29th

"CURLY TOP"

Starring—Shirley Temple & John Boles

From Sat. 30th to Tue 2nd

हंस फिल्मर्सचा २ रा

अद्वितीय बोलुफट

धर्मवीर

मिनवर्हा टॉकीजमध्ये पहा

लेखक : पि. अत्रे

—भूमिका—

बाबूराव पेंढारकर,
रत्नप्रभा,

विनायक,
इंदिरा वाडकर.

"हीट ब्लासम" म्हणजे गव्हाचे पोहे

ह्या सारसे सात्त्विक आणि कसदार साय दुसरे नाही. पुढ्याची किंमत [मापी २ शेअर] ८८ आणे. नमुन्यासाठी पावणे दोन आप्याची तिकिटें पाठवावी.

कारखानदार :—भास्कर पांडुरंग सहस्रबुद्धे,
७५२ सदाशिव पेठ, पुणे.

मिळण्याची ठिकाणे.

पुणे—सहस्रबुद्धे ब्रदर्स

इंदूर—हॉटेल आय विहजीट

अमळनेर—घन्हाणपूरकर (कमिटीच्या बागेसमोर)

नागपूर—चैद्य ब्रदर्स, ओल्ड स्टेशन रोड

स्थापना १९२०

मुंबई सरकारने व कोल्हापूर सरकारने
प्रथम मान्य केलेले

जाधव टेलरिंग कॉलेज

नवीन वर्ग खुर्द झाले. नावे नोंदवा. माहिती

मागवा

[४९७ बुधवार, पुणे ९]

झारापकर टेलरिंग कॉलेज

पुण्यातील एक उपयुक्त औद्योगिक संस्था

स्वावलंबनाने घरबसल्या अल्प भाडवलात करता येण्यासारखा शिवणकलेचा धडा मध्यम स्थितीतील माणसास सुद्धा शास्त्रीय पद्धतीने शिकता यावा, म्हणून श्री झारापकर बंधूंनी सन १९३३ साली 'झारापकर टेलरिंग अँड कटिंग कॉलेज' ह्या संस्थेची स्थापना केली प्रथमपासूनचें पाश्चात्य पद्धतीने शिक्षण देण्याचें ठेवलेलें धोरण, सुशिक्षित तरुणांस आपल्या चरितार्थाचा प्रश्न सोडवितो यावा यासाठी घेतलेल्या प्रयत्नाची पराकाष्ठा, यामुळे व अशा अनेक कारणामुळे आज चार वर्षांच्या अल्पावधीत ह्या संस्थेची अत्यंत भरभराट झालेली दिसून येत आहे या अल्पावधीत महाराष्ट्राच्या सर्व भागातून आणि दक्षिण हैद्राबाद, वऱ्हाड, मध्यप्रात, मारवाड, गुजराथ, कर्नाटक, म्हैसूर, मद्रास, इत्यादि प्रांतातून आणि इराण, आफ्रिका इत्यादि दूरदूरच्या देशातूनहि अनेक विद्यार्थी येऊन व ह्या संस्थेचा फायदा घेऊन आज ते उत्तम रीतीने आपापल्या गांवां आपला चरितार्थ चालवीत आहेत हिंदुस्थानातील निरनिराळ्या भाषांच्या निरनिराळ्या प्रांतातून येणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी त्या त्या सर्व भाषांतून शिक्षण देण्याची व्यवस्था केलेली आहे, हें एक या संस्थेचें वैशिष्ट्य होय या संस्थेतील बहुतेक सर्व चालक व शिक्षक यांनी लंडन येथील 'टेलर अँड कटर अकॅडेमी'चें उच्च दर्जाचे डिप्लोमा मिळविले असून या संस्थेचे व्हाइस प्रिन्सिपाल श्रीयुत गोविंदराव झारापकर यांनी स्वतः लंडनला जाऊन तेथें त्या संस्थेचा कोर्स पुरा केला असून, त्या संस्थेचा फर्स्ट क्लास बुद्ध ऑनर्सचा बहुमानाचा डिप्लोमा मिळविला आहे. सदर संस्थेनें हि झारापकर बंधूंचें ह्या कलेतील प्राविण्य पाहून त्यांना हिंदुस्थानातील विद्यार्थ्यांना लंडन येथील 'टेलर अँड कटर अकॅडेमी'चा शिक्षणक्रम शिकविण्यासाठी इन्स्ट्रक्टर नेमलें आहे मुंबई सरकारच्या औद्योगिक खात्यानें हि येथील उत्कृष्ट शिक्षणपद्धति पाहून ह्या संस्थेला मान्यता दिली आहे संस्थेत विद्यार्थ्यांस लागणारीं यंत्रे व उपकरणें अत्यंत आधुनिक पद्धतीचीं व भरपूर ठेविलीं असून विद्यार्थ्यांना उत्कृष्ट शिक्षण मिळावें म्हणून अनुभविक व तज्ञ अशा शिक्षकांची योजना केली आहे. संस्थेत शिवणकलेसंबंधी ग्रथ संग्रह भरपूर असून निरनिराळ्या देशी व विदेशी फॅशन्सचें प्रदर्शनहि माडलें आहे. संस्थेला आतापर्यंत थोर-थोर लोकांनी भेटी देऊन संस्थेची शिक्षणपद्धती पाहून समाधान व्यक्त करून संस्थेबद्दल प्रशंसोद्गार काढले आहेत. श्रीमंत बाबासाहेब घोरपडे यांनी ह्या कॉलेजबद्दल " शिवण व कर्तन कलेचें अत्यंत आधुनिक पद्धतीनें सशास्त्र शिक्षण मिळण्याची आतापर्यंत भासत असलेली उणीव झारापकर टेलरिंग कॉलेजनें दूर केली आहे " असा अभिप्राय दिला आहे

इग्रजी शाळातून शिक्षण घेणाऱ्या तरुणांस उद्दर निर्वाहाच्या साधनाची अडचण पडून त्याचेमध्ये भयकर बेकारी पसरली आहे आणि आमच्या शिक्षणपद्धतीस व्यावहारिक वळण देणें आगत्याचें आहे अशा सूचना सर्वत्र केल्या जात आहेत. अशा स्थितीत झारापकर बंधूंनी आपल्या संस्थेमार्फत शिक्षणाचा व उद्योगधंद्याचा नवीन मार्ग जनतेस दाखविला आहे ह्याबद्दल ते स्तुतीस पात्र आहेत. त्यांनीं आपलें कॉलेज नमुनेदार रीतीनें चालविलें आहे. त्यांच्या शिक्षणक्रम व शिक्षणपद्धति ही कार्यक्षम,

सघटित व सुव्यवस्थित असून अनेक जातींचें व अनेक ठिकाणचे विद्यार्थी त्याचा फायदा घेत आहेत, हें अभिनंदनीय आहे. झारापकर बंधूंचा उत्साह व टापटीप वाखाणण्यासारखी असून त्यास ध्यातले रहस्य उत्तम समजलें आहे. त्याच्या शिक्षणसंस्थेचा उपयोग विद्यार्थ्यांनीं योग्य रीतीनें घ्यावा आणि त्याच्या श्रमाचें चीज करून स्वतःचें हित साधावें हें उचित आहे झारापकर टेलरिंग कॉलेजची उत्तरोत्तर अधिकाधिक प्रगती होवो असें आम्ही इच्छितो

नोकराच्या मर्यादातिक्रमाबद्दल मालकावरील

जबाबदारी

नोकरानें आपल्या मालकातर्फें काम करित असता एकादी बेकायदा गोष्ट केली, तरी त्याबाबत मालक जबाबदार धरला जातो, ह्याचें कारण नोकराची नेमणूक मालकानें केलेली असते आणि त्याचेकडे काहीं काम सोपविलेले असतें, हें होय हें काम करित असताना त्यानें मर्यादिबाहेर एकादी गोष्ट केल्यास त्याची जोखीम मालकावर रहाते. अर्थात, नोकराच्या कक्षेबाहेरील गोष्टीबाबत मालकास जबाबदार धरता येणार नाही नोकराची जबाबदारी अर्थातच नाहीशी होत नाही आणि त्याच्या हस्ते नुकसान पावलेल्या इसमास मालक व नोकर ह्या दोघाकडूनहि नुकसानीची भरपाई मागतां येतें तथापि फक्त नोकराकडूनच भरपाई मागून व ती कोर्टाकरवीं मिळवून, ती अपुरी वाटली म्हणून मालकाविरुद्ध मात्र पुनः इलाज करता येत नाही मालकाची जबाबदारी कोठें सुरू होते व ती कोठे संपते, हा प्रश्न दिसतो तितका सोपा नाही त्यामधील श्लेष ध्यानात येणें कठिण आहे. लंडनमध्ये घडलेल्या एका हकीकतीवरून वरील प्रश्नावर चागला प्रकाश पडण्याजोगा आहे.

लंडन शहरातील एका मैदानात लोकास सुख्यां भाड्यानें देण्याचें कंत्राट एका कंपनीकडे होतें दोन आण्यार्थी तिकिटें विकण्याचें व तीं तपासण्याचें काम कंपनीनें आपल्या एका नोकराकडे सोपविलें होतें डेव्हिस नावाचा एक गृहस्थ एके दिवशीं एक खुर्ची भाड्यानें घेऊन तेथें जाऊन बसला त्याच्या ओळखीची एक वाई त्याचे शेजारी येऊन बसली आणि तिच्याकरिता आणखी एक तिकीट त्यानें विकत घेतलें डेव्हिसच्या स्वतःचे तिकीटाबद्दल काहीं वाधा उपस्थित झाला आणि तिकीट दाखविण्यास त्यास विलंब लागला कंपनीचा नोकर प्रक्षुब्ध होऊन तो डेव्हिसच्या अगावर चालून गेला मोटारीच्या अपघातामधून नुकत्याच बाहेर आलेल्या डेव्हिसचा तोल जाऊन त्यास इजा झाली आणि त्याचा परिणाम कायम स्वरूपाचें व्यंग रहाण्यात झाले. डेव्हिसनें कंपनीविरुद्ध दावा लावला, परंतु घडलेल्या प्रसंगास कंपनीचा सबध पोचत नाही, असें कंपनीतर्फें सांगण्यात आलें. दोन्ही तिकिटें नोकरानें विकलीं होती आणि तीं त्यानें तपासलीं होती, येथें नोकराचें काम संपलें त्यानंतर काहीं भांडण झालें असल्यास तें कंपनीचा नोकर ह्या भूमिकेमध्ये तो असताना घडलेलें नाही, तें वैयक्तिक स्वरूपाचें होतें. ह्या कारणानें कंपनीस जबाबदार धरता येत नाही, असा कोर्टानें निकाल दिला

मीठ आणि समुद्र

“समुद्रांतलें मीठ कोदून आलें” ? ह्या प्रश्नास, “नद्याच्या गोड्या पाण्यांतून” असें दिलेलें उत्तर ऐकलें असतां बहुतेकांस आश्चर्य वाटे. तथापि, कित्येक नवलकथा सत्य असतात, तशा-पैकीच हा प्रकार आहे. नदीच्या गोड्या पाण्यांत दर हजारी १६ इतकें मीठ असतें आणि जमीनींतून वहात समुद्राकडे जात असतां नद्या मार्तीमधून मीठ काढून सागरात सारल्या टाकीत असतात. मार्तीमधला क्षार नदीच्या पाण्याबरोबर समुद्रांत जाऊन त्यास सारट बनवण्यास कारणीभूत होतो ह्याप्रमाणें जगांतील सर्व नद्या मिळून दरवर्षी २७० कोटि टन वजनाचे क्षार समुद्रांत नेऊन मिसळतात, असा अंदाज आहे. लाखो वर्षांमार्गे समुद्राचें पाणी गोड असलें पाहिजे आणि तें हळूहळू सारट होत आलेलें आहे जगांतल्या सर्व समुद्रांत मिळून किती मीठ आहे ? समुद्राच्या सपाटीवर असिल्ले युरोपात जेवढी जमीन आहे तिच्या चवदापट मोठा असा ढीग ह्या समुद्रातल्या मिठाचा बनेल असा अजमास केलेला आहे.

समुद्राच्या पाण्यांत सरासरीनें दर हजारी छत्तीस भाग मीठ असतें कांहीं समुद्र इतरांच्या मानानें कमी सारट असतात आणि बाल्टिक समुद्र ह्याचें उदाहरण आहे. ताबडा समुद्र अधिक सारट आहे आणि मृत समुद्राविषयीं तर बोलावयासच नको त्याच्या पाण्यात दर हजारी दोनशे भाग मीठ असतें. एकंदर भूपृष्ठाचा दोन-तृतीयांश भाग समुद्रानें व्यापला असून त्याची सरासरी खोली सव्वा दोन मैल आहे. ज्यास्तीत ज्यास्त खोली साडे सहा मैल भरते. नद्या क्षाराशिवाय अनेक द्रव्ये व पदार्थ समुद्रांत टाकीत असतात. ही भरती अशीच चालू राहिली तर ६३ लक्ष वर्षांमध्ये नद्या समुद्राच्या सपाटीवरची सर्व जमीन बाहून नेऊन सागरास्तूप्यंत कुरतील असा अंदाज आहे. पण ह्याविषयीं किंवा मिठाच्या तुटवड्याविषयीं आजच्या पिढीनें काळजी करण्याचें मुळीच कारण नाही. समुद्र जमीन कुरतडत व स्वात असतात आणि सागरांच्या लोलांमुळे जमीनीचें काठावरचें क्षेत्र-फल कमी-जास्त होत असतें. समुद्राच्या लाटा जास्तीत जास्त चाळीस फूट उंचीपर्यंत वर उसळतात. पॅसिफिक महासागरांत ही उंची केव्हा केव्हा साठ फुटापर्यंत जाते. दर तासास तीस मैल या सरासरीच्या वेगानें समुद्राच्या पृष्ठावर लाटा धावतात. समुद्रांत घरलेल्या माशांचें उत्पन्न ग्रेटब्रिटन व आयर्लंडमध्ये प्रतिवर्षी २५-३० कोटि रुपये होतें (“मिन्गेट” वरून)

पूर्वे खानदेश जिल्हा को-ऑपरेटिव्ह इन्स्टिट्यूट, जळगांव मुंबई प्रांतिक सहकारी इन्स्टिट्यूटच्या जळगांव शाखेस मुंबई इलाख्याचे फडनवीस, खानबहादुर कूपर, हार्नी ता. ११-१-३७ नेजी भेट देऊन शाखेच्या कामकाजासंबंधी समाधान व्यक्त केलें ह्या शाखेमार्फत अंमळनेर येथें ता. को. सुपारवायक्षिण युनियनचे अध्यक्ष, श्री ज्यवकराव तुशाल पाटील, ह्याचे अध्यक्षतेखाली तालुक्यांतील सोसायट्यांचा पंच कमिटी ट्रेनिंग क्लास ता. १८-१-३७ रोजी भरविण्यांत आला. त्यावेळीं शंभरावर लोक हजर होते

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळः—

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चालू ठेवी द. सा. द. शें. २ टक्के व्याजानें स्वीकारल्या जातात.

सेविंग बँक ठेवीवर द. सा. द. शें. ३ टक्के व्याज दिलें जातें.

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दरानुसार बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जः सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात

म्यानेजिंग एजंट्स.

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचें सरकारमान्य झारापकर टेलरिंग कॉलेज

आप्पा बळवंत चौक, पुणे १
[माहितीपत्रक मागवा]

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay716 Sadashiv Peth,
Poona City.

वास्तुशास्त्रज्ञ व घरमालक

आमचा इमारतीच्या बांधकामाचा जुना शिफारसपूर्वक व अगत्यानें वापरतात.

“गिलाव्याचा जुना हा तर आमचे चुन्याचे धव्यांतील विशेष होय”

भाऊ गंगाधर साठे,

बिल्डिंग कॉन्ट्रक्टर व मळलेल्या चुन्याचे व्यापारी,
५१२ सदाशिव, चिमण्या गणपती चौक, पुणे १

महिंद्रकर बदर्स हांचे

गिरगांव, मुंबई

थंडी-

करतां

औषधांची आयात

१९३५-३६ साली एकूण २ कोटी ११ लक्ष रुपये किमतीचीं परदेशी औषधे हिंदुस्थानात उतरलीं. पेटंट औषधांची आयात वाढत असून ग्रेटब्रिटन, जर्मनी व अमेरिका हे देश औषधे वाढत्या प्रमाणात पुरवित आहेत. २२३ लक्ष रुपयांचा कापूर आला, त्यापैकी जपानने १३ लक्ष रुपयांचा व जर्मनीने ८ लक्षांचा माल पाठविला. एकूण ९६ लक्ष रुपयांचे कोयनेल आले, त्यापैकी ११ लाखांचे जर्मन होते, गेल्या पंचवीस वर्षांतिल आयातीसबर्धी तुलनात्मक माहिती खालील कोष्टकावरून मिळेल

आयात झालेल्या औषधांची किंमत (लक्ष रु.)

युद्धापूर्वीची युद्धकालातील युद्धानंतरच्या १९३४ १९३५

	सरासरी	सरासरी	कालातील सरासरी	ते ३५	ते ३६
कापूर	१६	२४३	२४३	२१३	२२३
पेटंट औषधे	२४३	२१३	२४३	३९४	६४
कोयनेल	११३	१८	२७३	२६	२६
इतर औषधे	४२	५६३	९३	१०५	२८

एकूण ९४ १,२०३ १,७० १,९२, २,११ हिंदी औषधांच्या निर्गतीत (किंमत २५३ लक्ष रु) 'सेना' चे महत्त्व विशेष आहे ह्या एकट्या पदार्थाची १० लक्ष रुपयांची निर्गत झाली १ लक्ष रुपयांचे नक्स व्हॉमिका परदेशी गेले.

ब्रिटिश फलज्योतिषाची परिषद

ब्रिटिश फलज्योतिषाच्या परिषद आपल्या घ्या-चाबतच्या प्रश्नांचा विचार करण्यात नुकतीच भरली होती "जगांतले सर्व धर्म फलज्योतिषावर आधारलेले आहेत, जगात होणाऱ्या घडामोडींपैकी एक-तृतीयांश देवाधीन पण बाकीच्या दोन-तृतीयांश मनुष्याधीन असतात, ही कल्पना फलज्योतिषाचा पाया आहे, ड्यूक ऑफ नुइडसर ह्याची कुडली पहाणारास नुकत्याच घडून आलेल्या गोष्टींचे भाकित करता आले असते" इत्यादि उद्गार वक्त्यांनी परिषदेत काढले.

व्यापारवृद्धास प्रचारकार्याचे महत्त्व

मुंबई येथील हॉर्नबी रोडवरील म्हैसूर एम्पोरियमचे उद्घाटन करतवेळी, म्हैसूरचे युवराज म्हणाले—

"केवळ गुणावर माल खपेल, ह्या अपेक्षेने व्यवहार करणाऱ्या कारखानदाराचे दिवस आता उरले नाहीत नव्या घर्तीची व शास्त्रीय पद्धतीची उत्पादन-पद्धती आणि उत्कृष्ट कच्चा माल याचे बरोबर मालाची सुबक माडणी व जाहिरात ह्यांचे आता विशेष महत्त्व आहे.

—मार्मुगाव हार्बर येथील श्री. गो वि बर्वे ह्यांनी, गतवर्षा-प्रमाणे थदाहि दासनवमीचा उत्सव गोमतकातील सर्व शिक्षण संस्थांनी साजरा करावा, असे विनतिपत्रक काढले आहे मिरजेचे श्री. दा मो भट ह्यांनी लिहिलेल्या 'समर्थांचे कार्य' ह्या ग्रंथाची एक प्रत मागणी केली असता मोफत पाठविली जाईल, असे ते कळवतात

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
१% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	१२०—३
५% (१९३९-४४) लोन ...	१०८—०
४३% लांब मुदत (१९५५-६०) ...	११९—०
४% १९६०-७० ...	११३-१४
४% १९४३ ...	१११-१०
३३% विनमुदत ...	९८—०
३३% १९४७-५० ...	१०६—०
२३% १९४८-५२ ...	१००—०

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (विगर गॅरंटी व लांब मुदत)	१११—०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत) ...	१११—८
४% मुंबई सिटी इंप्रुव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	११०—८
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११२—८
५% म्हैसूर (१९५५) ...	१२५—८

मदळ्याचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१४०-४
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११८-४
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि.)	३५-१२
इपीरिअल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५३७-८
रिझर्व्ह बँक (१०० रु.)	१३७-०

रेल्वेज

दौंड-बारामती (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ४३%)	१०५—०
पाचोरा-जामनेर (१०० रु चा भाग, डिव्हि ४३%)	९८—०
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि. १०)	९२०-०

बीज

बॉबे ट्रॅम्वे (ऑर्डि भाग ५० रु. डिव्हि. १३%)	१५३-२
कराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६५-०
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६८-१२
टाटा पॉवर (१,००० रु ऑर्डि. डिव्हि ६३%)	१५६५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु प्रेफरन्स, डिव्हि. ७३%)	१६०२-८

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु प. प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	१९७-८
टाटा आयर्न (१०० रु. डु प्रेफरन्स, २२ रु. ८ आ)	१७८-०
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि)	२९९-८
टाटा आयर्न (३० रु डिफर्ड)	१२२७-८

सोने-चांदी

सोने (मिंट) प्रत्येक तोळ्यास	३५-१-३
चांदी (मिंट) प्रत्येक १०० तोळ्यास	५०-८-०

किंमत

ओव्हरकोट खरेदी करा

रु. १२॥

बुधवार चौक, पुणे

गैरसावधपणाचें प्रायश्चित्त

कोर्टातील एका खटल्याची माहिती देताना वर्तमानपत्राच्या बातमीदारानें अवधान न राहून थोडीशी चूक केली, परंतु त्याचा परिणाम काय झाला, ह्याची हकीकत मनोरंजक आहे. ग्रेट ब्रिटनमध्ये घडलेल्या प्रकाराची ही हकीकत आहे.

हॉटेलमध्ये सायकळी चैन करून दोन गृहस्थ बाहेर पडले व दारातील दुसऱ्या कोणाच्या तरी मोटारगाडीत बसून चालते झाले मोटार मालकाच्या नजरेस ही गोष्ट येताच त्यानें पोलिसास वधीं दिली. पोलिसानीं तात्काळ चौकशी केली व त्यास हॉटेल शेजारच्याच रस्त्यावर ती मोटार व ते दोन गृहस्थ आढळले दुसऱ्याची चीजवस्तू त्याजपासून कायमची हिगवून नेण्याची कल्पना नसताना वस्तू केवळ हालवणें ही चोरी होत नाही. तथापि, दुसऱ्याच्या मोटारीतून सहल करून येऊन गाडी सोडून देण्याचा प्रघात काहीं वर्षापूर्वी इंग्लंडमध्ये बराच बोकळल्याकारणानें त्याविरुद्ध इलाज करता यावा म्हणून १९३० च्या रोड ट्रॅफिक ॲक्टखाली तो गुन्हा ठरविण्यांत आला. वरील दोन्ही गृहस्थावर चोऱ्याचा आणि ह्या नव्या कायद्यांखालील गुन्ह्याचा आरोप ठेवण्यांत आला खटला चालू झाल्यावर सरकारी वकिलानें चोरीसबधीं तक्रार परत घेतली आणि दुसऱ्या परतु सौम्य प्रकारच्या (मालकाचे परवानगी शिवाय त्याची मोटार घेऊन चालविल्याच्या) आरोपासबधीं चाकशी सुरू झाली. वर्तमानपत्राच्या बातमीदाराचे लक्षात ह न आल्याकारणानें "मोटार गाडीची चोरी" ह्या शीर्षकाखाली खटल्याची हकीकत प्रसिद्ध केली गेली त्यामुळें आपली अब्रुकसानी झाली, असें म्हणून दोघा गृहस्थांनीं कोर्टाकडे नुकसानभरपाई मागितली सदरहु गृहस्थावरील दोन्ही आरोपाच्या गांभीर्यांत केवळ कमी-आधिक प्रमाणाचा फरक होता, हा मुद्दा कोर्टास पटला नाहीं. बातमीदार हे निष्काळजी व गैरसावध होते असें म्हणून कोर्टानें दोघा गृहस्थांस प्रत्येकी १०० पौंड अमुकसानीदाखल देववले

शतायु ब्रिटिश बँक—दि वेस्टमिस्टर

ग्रेट ब्रिटनमधील दि वेस्टमिस्टर ह्या नामांकित बँकेच्या स्थापनेस एक शतक झालें असून ती आज जोरात चालू आहे बँक ऑफ इंग्लंडशीं स्पर्धा होऊ नये म्हणून लंडन शहराच्या आसमतात पासष्ट मैलाच्या टापूंत नोटा काढण्याच्या बँकेच्या स्थापनेस शभर वर्षांमागे मज्जाव होता नोटा न काढता सराफी व्यवहार करावयाच्या तत्त्वावर लंडनमध्ये निघालेली ही पहिली बँक असण्याचा तिला मान मिळाला आहे तिनें आपल्या ध्याचा व्याप हलुहलु वाढवला आणि क्रमाक्रमानें इतर बँका तिला सामील झाल्या इंग्लंडमधील नाणावलेले अर्थशास्त्रज्ञ व व्यवहारज्ञ पुढारी ह्यांचा चालकत्वाच्या नात्यानें ह्या सस्थेशी सवध आला आहे बँकिंगवरील प्रसिद्ध ग्रंथांचे लेखक, गिल्बर्ट, बॉल्टर, बेजहॉट व वॉल्टर लीफ ह्यांचीं नावें बँकेच्या इतिहासाशी निगडित झालेली आहेत. बँकेच्या शतसांवत्सरिक उत्सवाचे निमित्तानें प्रो ग्रेगरी ह्या सुप्रसिद्ध अर्थशास्त्रज्ञ अध्यापकानें सस्थेचा इतिहास निवेदन करणारा ग्रंथ लिहिला असून तो दोन भागांत नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

लक्ष्मीरोड, पुणे

तारेचा पत्ता . MAHABANK : फोन न ५७२
अधिकृत भांडवल : ₹ : १०,००,०००
विक्रीस काढलेले भांडवल : ५,००,०००
खपलेलें भांडवल : २,०९,६५०
रोख भरलेले भांडवल : १,०४,५२५

दर शेअरची किं. : रु. ५०

चालू ठेवी द. द. रोकडा १॥ टक्के व्याजानें स्वीकारल्या जातान.

सेव्हिंग बँक ठेवीवर चेक स्वीकारून द. द. २॥ टक्के व्याज दिलें जातें

मुदतीच्या ठेवी तीन महिन्यापासून पांच वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाच्या दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी

कर्जे, सोने, चादी, माल, सरकारी कर्जरोखे किंवा व्यक्तिशः पतीवर रकमा दिल्या जातात

कॅशमोडिट अगर ओल्ड ड्राफ्ट ह्यावरहि कर्जे दिली जातात.

चेक, बिले, ड्राफ्ट, हुड्या, पेन्शन, बिले वगैरे वसूल करून दिली जातात.

कर्जरोख्याची सुरेदीविक्री त्यावरील व्याज जमा करणें ही कामें केली जातात

या बँकेवर खातेदारानें काढलेले चेक, सेंट्रल बँक, मुबई कमिशनशिवाय वसूल करून देते खात्यात भरलेले मुबई बँकांवरील चेक कमिशनशिवाय वसूल केले जातात शेअर सुरेदीबद्दल व त्याच्या नियमाबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी

म. व्ही. गोखले,
मॅनेजर

थी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि.

कडून

हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठीं अनेक नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेव्हिंग खातें | सोने विक्री खातें
५ तोळे व १० तोळे लगडी

चालू खातें | सिफ डिपॉझिट व्हॉल्ट | विमा खातें
खातें

त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट | एक्झिच्युटर आणि
खातें | ट्रस्टी खातें

सविस्तर माहितीकरिता पत्रव्यवहार करा—

स्वदेशप्रेमी लोकांनीं स्वदेशी संस्थेला उत्तेजन देणें हें त्यांचे कर्तव्य आहे जनतेची सेवा करणे हेच आमचे ध्येय आहे. वरील स्वदेशी संस्थेकडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकानें घ्यावा.

सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

स्त्रियांचा आजार म्हणजे सताराची दुर्दशा त्याचा मुख्य विकार म्हणजे विटाळ-दोष व गर्भाशयात बिघाड होणे हा होय पादरी व नाबडी धुपणी, विटाळ नसणे अथवा थोडा असणे, तो कष्टदायक होणे अथवा प्रमाणा-पेक्षा जास्त जाणे, विटाळशीपणान ओटीपोटात कळा येणे, प्रसूतीनंतर अती रक्तस्राव होणे,

अकाली गभपात, ज्वर, कडकी, अपचन, डोकें दुसणे, कंबर दुसणे, शौच्यास साफ न होणे, जीव गळबळणे, हातापायास कळा लागणे इत्यादि आर्तव विकार आणि त्यापासून उत्पन्न होणाऱ्या अनेक व्याधींमुळे हजारों स्त्रियांचा प्रत्यही नाश होत आहे स्वाभाविक लजे-मुळे स्त्रिया आपले दुसणे गुप्त राखताना व मुकाट्याने त्रास सहन करतात परंतु वेळेवर योग्य उपचार न झाल्यास प्रथम थोडे असलेले दुसणे विकोपास जाऊन त्यांच्या शरीरावर व भावी सततीवर फार अनिष्ट परिणाम घडतो ही हानी टाळण्यास वेळेवर व योग्य उपाय करणे हे प्रत्येकाचे कर्तव्य आहे वरील सव प्रकारच्या विकारावर उत्तम उपचार म्हणजे—

ही प्रभावशाली दिव्यौषधी देणे होय एका निष्णात स्त्रीरोग-चिकित्सकाने ५० वर्षांपूर्वी लिहिलेल्या (फार्म्युला) यादीवरून उत्तम निवडक देशी औषधी द्रव्यापासून शास्त्रीय पद्धतीने बनविलेले हे औषध इतक्या वर्षांच्या

अनुभवाने स्त्रियांच्या गर्भाशयदोषादि अनेक विकारांवर हमखास गुणकारक ठरलेले असून भपकेदार जाहिरातीच्या जोरावर पुढे आलेले कोणतेही औषध गुणामध्ये याची बरोबरी करू शकत नाही प्रदरादि विटाळ दोषांवर खात्रीचा उपाय व दूषित गर्भाशय शुद्ध करून शक्ति देणारे (टॉनिक) म्हणून वैद्य व डॉक्टर्स यांचा मोठ्या प्रमाणावर उपयोग करित आहेत यापेक्षा जास्त प्रशंसा नको तुमची पत्नी, भगिनी अथवा कन्या यांचा गुप्त रोगांपासून बचाव करण्यासाठी विलंब न लावतां आजच आर्डोमिक्स मागवा.

आमच्या प्रसिद्ध "आर्तवदोषारि" औषधासच आता "आर्डोमिक्स" हे नवे नाव दिले असून हे रजिस्टर केले आहे.

अनेकांपैकी कांहीं अभिप्राय

डॉ बी डी पटेल, इटारसी.—" आर्तवदोषारि वापरून पाहिले फायदा झाला माझ्या रोग्याना मी त्याची शिकारस करतो "

रा गणपत जाणोजी पाटील, दुधलगाव —" माझे स्वतःचे मुलीचे पोट दुसणे फारच भयंकर स्थितीचे होते ते आपले आर्तवदोषारि औषधाने बंद होऊन तिला सततीही झाली आहे आपले अबलाजीवन आर्तवदोषारि औषध स्त्रियांच्या सर्व दुःखावर रामबाण आहे असा माझा अनुभव आहे "

पंडित भागवत प्रसाद, गगेले, हरदा —"स्त्रियांच्या रोगावर योजना करण्यासाठी आपणाकडून ३१ वेळा आतव-दोषारि मागविले सतत ३१ बाटल्या घेतल्यास चांगला गुण येतो असा अनुभव आहे आणखी दोन बाटल्या व्ही पी नें पाठविण्याचे जरूर करावे "

Mr F. A Manteiro, Bombay '4 —" I am not exaggerating that I have not found another to match it (Artavdoshari) During the 8 years of my wife's ailments, several specialists were consulted but she could not have any benefit from injections and other treatment Leucorrhoea inflammation of the ovary seem to have disappeared. She intends taking more bottles "

डॉ जी. एन् महाजन, मोठे वाघादे-खानदेश — " आपले पत्र मिळाले त्याप्रमाणे व्ही पी सोडवून घेतली व औषधी रोग्याना सुरू देखील केली आहे मी मागे आपणाकडून आर्तवदोषारिच्या बाटल्या वापरल्या व हल्लीं छुद्रा वापरीत आहे व पुढेही वापरिनच हा आर्तवदोषारि दिल्यापासून स्त्रियांना अवेळी होणारा विटाळ, डेंकर येणे, हातपाय सुजणे, अन्न न पचणे, पोटात दुसणे वगैरे रोग दुरुस्त झालेले आहेत त्यापासून बारा आणे गुण आलेला आहे व औषधी अजून सुरू आहे बहुतेक पूर्ण गुण येईल असे वाटते. या बाटल्या सलास झाल्यावर पुन्हा व्ही पी ची ऑर्डर देतो."

किंमत बाटलीस ३ रुपये. टपाल खर्च १२ आणे

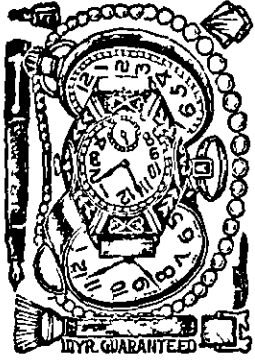
एकदम ३ बाटल्यास टपाल खर्च माफ]

[व्यापाऱ्यास भरपूर कमिशन

पत्ता:—धी इंडो फॉरिन एजन्सिज (डिपार्टमेंट नं ६)

३६१ सदाशिव पेठ, पुणे नं. २.

फक्त १ रु. ८ आण्यास ३ घड्याळें व १२९५ फॅन्सी वक्षिसे

आमच्या मधुर वासाच्या ओटो रोझच्या १६ कुण्या १ रु ८ आण्यास एकदम घेणारास एक सोनेर मुलाभ्याचें डमी रिस्ट वॉच, एक पट्टा, एक रेल्वे टाइम डमी पॉकेट वॉच, एक सेफ्टी वस्तरा, एक हजामतीचा साबण, एक आरसा, एक फणी, एक पावडरचें पाकीट, क्लिपसकट एक पेन्सिल, एक सिगारेट केस, एक आग्नेट्याची डबी, एक सिगारेट लाइट, एक हातरुमाल, एक आगठी, एक कात्री, एक साखळीसकट विल्ल्याची रिंग, एक पेन्सिल स्क्रू, १२ कॅरेट रोल्ड गोल्ड निफाचें फाउटनपेन, ५५५ फूट फोकसचा टॉच (किंवा) मजबूत यंत्रसामुग्रीचें व पांच वर्षे गॅरंटीचें एक जर्मन 'बी' टाइम पसि पॅकिंग व पोस्टेज १२ आणे वेगळें

EASTERN TRADING CO.

Post Box No 12204, CULCUTTA (24)

“ दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें ”

स्थापनेपासूनच भागीदाराना ६ टक्के फायदा व विमेदारास वाढता नफा वांटून जुन्या व स्थिर झालेल्या कपन्यास कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी.-

कॉमनवेलथ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष-श्री न. चिं केळकर, संचालक, केसरी

हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनात वाढलेला { हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.

जास्त माहितीकरिता समक्ष भेटा अगर लिहा.

मॅनेजिंग एजन्ट्स,

न. वि. वडनेरकर

जव्हेरी आणि सराफ,

रविवार पेठ, सराफ

बझार, पुणे २

आमच्याकडे सोने, चांदी व मोत्यांचा माल सार्जाचा मिळेल. तसेच जुन्या जिनसा योग्य भावानें खरेदी केल्या जातील

शुभकार्यांत भेट देण्याकरिता सोन्याचादीच्या नमुनेदार व सुवक वस्तु मिळतील

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड.

रे पेपर मिल, मुंबवा, पुणे पदमजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हांस लागणारा सर्व कागद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करित होतो, आणि महाराष्ट्रातील कागदाचा घदा सुप्रसिद्ध होता

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां आम्ही पूर्ण स्वदेशी कागदच का वापरू नये आणि आम्हांस सर्व स्वदेशी कागद कां पुरवतां येऊं नये!

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या

कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समाधानकारक उत्तर दिलें आहे.

तुम्हास कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधानें खालील पत्त्यावर

चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणे.

अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.

हे पत्र पुणे, पेठ भांबुडा घ. न. ९३६१३ आर्यमूषण छापसान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिलें, व रा. श्रीपाद वामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाध्यास,' भांबुडा, घ. नं. १२४/१३, पुणे शहर, येथें प्रसिद्ध केले.